

НОМИНАЛНА ЕЛИПСА У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ

Сажетак: Рад представља контрастивну анализу номиналне елипсе у енглеском и српском језику на новинском, односно књижевно-умјетничком корпусу. Настоји се описати и упоредити природа изостављања оних дијелова именичке синтагме који се могу реконструисати из сусједног дијела текста. Овакав облик брисања се анализира на материјалу издвојеном из књижевних дјела и савремене штампе као вјерног приказа језика савремене комуникације и економије у језику. Посебна пажња поклања се елипси управног члана унутар именичке синтагме, као најфреквентнијег облика изостављања код овог типа елипси.

Кључне ријечи: елипса, именичка фраза, контекст, енглески, српски, анафоричка елипса, катафоричка елипса

1. Уводне напомене

Елипса је постала важна тема у лингвистичкој науци од самог почетка развоја првих формалних анализа језика. Изузетна заинтересованост за ову језичку појаву може се приписати првенствено самој њеној природи, а потом и ограничениости њене употребе, који указују на присуство скривене структуре те повлаче низ расправа о томе како интерпретирати „тишину“. Када говоримо о лингвистичким истраживањима елипсе, проучавање принципа који управљају елипсом и који ограничавају употребу елипсе изгледа као прикладан опис онога што теорија елипсе уопште треба да задовољи.

У ширем смислу термин *елипса* се односи на велики спектар феномена од ситуације у којој само изгледа да ријечи недостају до много ужег низа посебних конструкција. У ужем смислу теорија елипсе као језичког механизма требало би да постави питања и да, колико је могуће, да одговорајуће одговоре узимајући у обзир следеће аспекте: с обзиром на постојање синтаксичких структура, потребно је тражити празнине у њима; с обзиром на постојање различитих врста фраза потребно их је назначити као елидиране или јасно изражене реченичне конституенте; с обзиром на чињеницу да се елидирана цјелина мора односити на нешто у језичком или ванјезичком контексту морамо потражити правила која ће одређивати како да реконструишемо тог референта.

Могло би се најједноставније рећи да је један од основних циљева теорије елипсе да објасни шта елиптичне реченице могу да значе. Односно, не само да објасни како се могу интерпретирати искази елиптичних конструкција, већ и начине дистрибуције елидираних мјеста у дискурсу. Сувишно је рећи да интерпретација елидираног мјеста у реченици није произвољног, односно слободног карактера, него је ограничена на различите начине различитим врстама контекста који је окружује.

Када је ријеч о помињању појма елипсе у неким ранијим временима, овдје можемо, поједностављено, издвојити три групе граматичких структура које су традиционални граматичари подразумијевали под елиптичним конструкцијама: одговори (у дијалогу), неке сажете структуре и скраћене фразе. Овакве структуре су, углавном, биле окарактерисане као „граматичке елипсе“. Оне су потпадале под синтаксичке анализе, са основном идејом да је елиптична конструкција само она код које нема сумње шта је избрисано. У свом чланку *Ellipsis: History and Prospects* (1987), Брендон (Е. Р. Brandon) наводи кратак преглед употребе елипсе како у традиционалним граматикама тако и у савременој филозофији, те говори о историјском поријеклу појма елипсе:

„Грчки етимон *elunsa* био је дио аналитичког реторичког рјечника и тумачен је као изостављање ријечи које се могу схватити из контекста. Тако нам Георгиос Хировоскос, реторичар, каже да је Хомерова фраза, *kopton amphoterai*, што би дословно значило „удара са обје“ заправо елиптична фраза од „удара са обје руке“. А елипсу су често призивали грчки и латински писци како би објаснили синтаксичке структуре које су изгледале непотпуне, као што су реченице са субјектом и предикатом без копуле“.¹

Још један традиционални приступ појму елипсе, који Брендон такође наводи у свом раду, јесте приступ граматичара Улмана (S. Ullmann) који се више ослања на семантичко изостављање ријечи. Овдје, као примјер, Брендон наводи *daily* / *дневне* у значењу *a daily newspapers* / *дневне новине*. По Улману ова појава је нарочито изражена међу групама људи повезаних истом струком, професијом; па ће тако ријеч *action* / *дјеловање* међу адвокатима заправо бити схваћена као *legal action* / *правно дјеловање*, *тј. парница*, а ријеч *paper* / *папир*, *тест*, *документ* међу студентима као *examination paper* / *испитни задатак*.

Традиционално изучавање језика показује да људи уопштено остављају много тога недоречено, те да контекст доприноси разумијевању онога што је речено. Међутим, оно што се може истаћи као велики недостатак за елипсу, са становишта филозофије језика, јесте ограниченост појма елипсе на лингвистички контекст без додирних тачака са ванјезичком стварношћу.

¹ Brandon, 1987: 93, (у оригиналу енг.) “The Greek etymon of “ellipsis” (Latinized as *detractio*) was a part of the stock analytical vocabulary of rhetoric and was glossed as the omission of words that could be understood from the context. Thus Georgios Choeroboscus, a minor rhetorician, tells us that a Homeric phrase, *kopton amphoterai*, literally “striking with both”, is elliptical for “striking with both hands”. And ellipsis was often invoked by Greek and Latin writers to account for syntactic structures that appeared incomplete, such as subject-predicate sentences without a copula.

Гледајући из угла генеративне лингвистике, постојала су два различита начина анализе елиптичних конструкција у енглеском језику. Први начин би могли назвати хипотеза брисања² која се у литератури углавном везује за Сага (Sag, 1976), а други хипотеза тумачења/интерпретације (Wasow, 1972; Williams, 1977).

Сви савремени прикази елиптичних конструкција имају једну заједничку црту: они приступају тумачењу најистакнутијег својстава елипсе, или неког од њених аспеката као успостављеног оквира, било теоријског или дескриптивног. Када је ријеч о новијим научним истраживањима елипсе, једно од важнијих питања о коме се дискутује и које им представља заједничко полазиште, јесте да ли мјесто елидираног материјала садржи скривену синтаксичку структуру. Ово фундаментално питање подијелило је научнике у два тора: први, који вјерују да оваква структура постоји³ и други, који вјерују да је елипсу могуће посматрати искључиво као семантички феномен.⁴ Међутим, јасно је да постоји много података о елипси које теорија елипсе мора објаснити. Неки од тих података више су подложни семантичком истраживању, неки синтаксичком. Управо из тог разлога у посљедњих неколико година јављају се приједлози за успостављање „хибридних“ теорија елипсе које сједињују и семантичке и синтаксичке услове идентитета, али их намећу под различитим условима или пак селективно (Kehler, 2002; Chung, 2006; Merchant, 2007).

Као што смо већ поменули, у савременим анализама елиптичних конструкција јављају се два основна питања. Прво питање јесте да ли се у елиптичним конструкцијама налази синтаксичка структура која је неизговорена. Према савременим теоретичарима, ако је одговор на ово питање позитиван, онда се морају развити теорије које дозвољавају такве структуре. А ако је одговор негативан, онда морамо испитати и могућност да заправо синтакса представља само оно што чујемо без неизговорених елемената. Друго велико питање је питање природе идентитета. Односно, како ми можемо оцијенити шта заправо значи материјал који недостаје. Уопштено говорећи, елипсе су анафоричке, зависе од контекста да би добиле своје значење. Мјесто елидираног материјала нема унутрашњи лексички садржај. Стога, претпоставимо да елипса захтијева антецедент на основу кога се изводи значење. Ту се, међутим, јавља питање какав је антецедент елипси потребан; то јесте какав је однос између схваћеног материјала у елиптичним конструкцијама и њиховог антецедента. У литератури су одговори на ово питање представљени кроз различито постављене релације идентитета. Једни лингвисти сматрају да релација између

² Кристал, 1985: 50, Брисање (deletion) „основна операција у оквиру трансформационе граматике, којом се елиминише конституент улазног фразног означивача. На пример у класичној ТГ њом се објашњавале императивне реченице (где се бришу субјекат и помоћни глагол подлежне реченице), као у *kick the ball*, „шутни лопту“ од *You will kick the ball* „ти ћеш шутнути лопту“.“

³ Неки од аутора: Саг (Sag, 1976), Ханкамер (Hankamer, 1972), Меј (May, 1999), Мерчант (Merchant, 2001).

⁴ Далримпл (Dalrymple et al., 1991), Харт (Hardt, 1999).

елипсе и њеног антецедента обухвата неку врсту идентитета значења, а други неку врсту идентитета структуре. Једноставно речено, елидирани материјал мора бити идентичан некој од антецедент фраза, гдје је идентитет синтаксички или семантички, или пак нека мјешавина ова два. Оно што се никако не доводи у питање у оваквим расправама у литератури јесте идентитет површинске структуре, која се овдје сматра ирелевантном. Јасно је да елидирани материјал није на површини идентичан свом антецеденту, те стога било која релација идентитета у елидираним конструкцијама заснована на морфолошком или фонолошком идентитету, није тачна.

О предмету истаживања овог рада много мање је писано у сербокроатистичкој литератури него што је то у англистичкој. У изворима на нашем језику углавном сусрећемо описе и дефиниције који су у свим граматикама мање-више идентичне, са малим варијацијама у нивоу детаља и броју примјера који се ту нуде у сврху описа елипсичних конструкција. Сви консултовани аутори истичу да је контекст један од основних посредника у успостављању елидираног материјала и сазнавању природе синтаксичког односа који није увијек видљив. Станојчић (1960) и Пипер (2005) крећу управо од контекста у тумачењу елипси. Пипер⁵ у први план ставља контекст или говорну ситуацију при реконструкцији елидираног материјала. Елипсичним реченицама Пипер назива оне реченице код којих се изостављене структуре могу надомјестити из контекста или говорне ситуације и код којих је изостављање предвиђено њеном пропозицијом. Битно је истаћи још један услов за елипсу који други аутори не наводе у својим приказима. Пипер сматра да редукција код елипсе не смије бити потпуна, „бар један реченични члан мора бити експлицитан да би се уопште могло говорити о било каквој реченици“ (2005: 304). Код проучавања поменутих формата, Станојчић⁶ никада не губи из вида схватање унутрашњег значења код елипсичних конструкција. Функција открива неизговорене ријечи путем својих допуна, одредаба или пратилачких елемената. Интонација, која обично долази као резултат неког афективног стања, сама по себи упућује на значење фразе или реченице.

Након прегледа сербокроатистичке литературе у којој аутори покушавају поближе објаснити елипсу можемо да издвојимо неколико суштинских питања и проблема. Једно опште правило, о коме мање-више говоре сви аутори, тиче се језичке норме. Могли смо закључити, консултујући радове наведених аутора, да граматичке елипсе потпадају под стандарднојезичку норму, док се стилистичке елипсе искључују из овог оквира. Такође, и други суштински проблем намеће се код оваквог правила, те је скоро немогуће успоставити јасне критеријуме за разликовање граматичке и стилистичке норме. Сличне дилеме имају и теоретичари енглеског језика када је у питању елипса. Овакве језич-

⁵ Пипер, П. et al. (2005) *Синтакса савременога српског језика: проста реченица*, Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска, Београд.

⁶ Станојчић, Ж. (1960) *Једна врста непотпуних реченица код савремених писаца*, Наш језик, књ. X св. 1–2, Београд, стр. 29–43.

ке конструкције представљају потпуно саопштење, иако не садрже уобичајене дијелове реченице, и ми скоро увијек можемо дозвати у мислима или свијести елидирани компоненте. Можда управо зато елидирани реченице треба оставити таквима и не треба их увијек попунити, јер како каже Белић (2000: 452) „у тој њиховој нерашчлањености, која се може, кад се то нарочито хоће, попунити на различите начине и лежи њихова драж“.⁷

2. Анализа корпуса

2.1. Опште карактеристике номиналне елипсе у енглеском и српском

Под номиналном елипсом у раду подразумеваћемо елипсу именичке фразе и елипсу унутар именичке фразе:

(1) But they worry that the dose of nicotine they deliver is not standardised, it varies from one **make** to **another**_Δ and that e-cigarettes could “renormalise” smoking by promoting nicotine addiction.

(*The Independent*, 17 December, 2013)

Δ ↔ **make**

/Али они се брину да доза никотина које оне пружају није стандардизована, да она варира од једне **марке** до **друге**_Δ и да е-цигарете могу „ренормализовати“ пушење промовишући никотинску зависност./

(2) Волио бих да гријешим, али бојим се да **овај**_Δ, као и остали **сукоби**, само утичу да се ситуација додатно погоршава и да људи масовније одлазе са ових простора.

(*Помирење*, 10. 8. 2013.)

Δ ↔ **сукоб**

Номинале елипсе спадају у категорију текстуалних елипси, другим ријечима интерпретација елидираног материјала зависи од онога што је написано или речено у лингвистичком контексту. То значи да је елидирани материјал унутар именичке фразе могуће реконструисати зависно од релативне позиције елипсе и њеног антецедента на основу онога што претходи или слиједи избрисани материјал. У издвојеним примјерима (1) и (2) јасно видимо да извор изостављеног материјала представља сусједни дио текста. Једноставним консултовањем лингвистичког контекста можемо надомјестити оно што је испуштено у именичкој фрази. У примјеру (1) који говори о електронским цигаретама и њиховом утицају на одвикавање од никотинске зависности, у именичкој синтагми *one make/једна марка* (мисли се на марку електронских цигарета)

⁷ Белић, А. (2000). О сложеним реченицама и сродним појавама, у: Избрана дела Александра Белића, књ. 13, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

изостављена је управна ријеч *take / марка*, те се елидирана именичка фраза састоји само из премодификатора *another/други*. Исто налазимо и у примјеру (2) у српском језику: именичка фраза *овај сукоб* елидирана је и гласи *овај*, док њен пуни, неелидирани облик можемо реконструисати из онога што у лингвистичком контексту долази послје номиналне елипсе. Ексерцирани примјер (2) је, у том погледу, нарочито илустративан јер заправо антецендент номиналне елипсе слиједи саму елипсу, те овакви примјери представљају катафоричку номиналну елипсу. Но, више ријечи о томе биће касније у раду.

Једна од битнијих страна елиптичних конструкција за наш рад јесте могућност реконструкције редукованог материјала у његовом пуном облику. Као релевантан контекст овдје наводимо лингвистички контекст, било да се ради о сусједном дијелу текста или пак неком већем дискурсу на основу кога је могуће повратити испуштени дио фразе. Сљедећи примјер (3) указује на то:

(3)

а) Реално је било и очекивати да БЕМА неће доћи у Требиње, али колико смо атрактивни и привлачни инвеститорима говори и податак да се приход од грађевинског земљишта умјесто планираних 2 030 000 марака остварује са свега 60 000 марака, или 2,96% од **планираног** Δ !

б) Нереални **буџет** од 24 000 000 марака оствариће се узимањем кредита у износу од 3 200 000 марака, или 76% више од **планираног** Δ .

(Развојни ребаланс на годишњицу ослобођења, 22. 10. 2013.)

$\Delta \leftrightarrow$ **буџет**

У обје реченице примјера (3) изостављен је управни члан именичке фразе – *буџет*. Уколико бисмо жељели да дословно и тачно реконструисамо потпуни облик елидиране именичке фразе у првој реченици (3а), можда бисмо наишли на потешкоће с обзиром на то да новинар није експлицитно изразио именицу *буџет*. Стога, сама анализа прве реченице (3а) оставља простора за полемике и питања, јер иако је јасно да се говори о новцу питамо се о чему је тачно ријеч и шта би тачно био пуни облик фразе. Да ли је унутар именичке фразе испуштена именица *новац, издатак, издавање, трошак, планирана средства, план финансија* или је пак новинар имао нешто сасвим друго на уму. У оваквим и сличним примјерима несумњива интерпретација мора да се „потражи“ у другим реченицама у окружењу, те не смије да остави простора за језичке манипулације. Друга реченица наведеног примјера (3б) садржи изостављену ријеч *буџет* (која је потом поново изостављена на крају реченице), те реконструкција елидираног материјала више није упитна. Из примјера (3) смо видјели да испуштени дио фразе може да се идентификује, не само у оквиру једне реченице, него у ширем контексту који окружује елипсу. Сљедећи примјер (4) на енглеском језику то потврђује:

(4) As the pillar fell and the leaves dispersed, I saw two **men** on the opposite side of the way, going from West to East. They were **one** Δ behind the **other** Δ .
(*The Trial for Murder*)

/Када је стуб падао а лишће се распршило, видио сам двојицу људи на супротној страни пута, који су ишли од запада према истоку. Корачали су **један**_Δ **иза другог**_Δ /

Структура именичке фразе може да садржи само управни члан⁸ и/или опциону модификацију: елементе који се могу наћи испред управног члана у фрази (премодификатори) или иза управног члана (постмодификатори). Унутар номиналне елиптичне конструкције елидирани могу бити само управни члан, као што смо видјели у претходно наведеним примјерима, или управни члан фразе са њеним осталим елементима, примјер (5):

(5) A: You've identified seven **particular areas of cellular decay** that might be combated. Can you give examples?

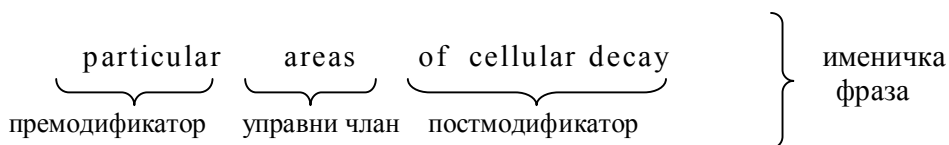
B: I just mentioned cells dying and not being automatically replaced, that's **one**_Δ. **Another**_Δ is cells not dying when they ought to – certain types of cells are supposed to turn over and sometimes they lose the ability to respond to signals that tell them to die. **A third**_Δ is cells dividing too much – they may be dying when they are supposed to but dividing too much, and that is what cancer is.

(*The Observer*, 1 August 2010)

/A: Идентификовали сте седам **одређених области ћелијског распадања** који се могу сузбити. Можете ли нам дати примјере?/

B: Већ сам споменуо ћелијско одумирање и немогућност њиховог обнављања. То је **једна**_Δ. **Друга**_Δ је када ћелије не одумиру када би требале – јер одређене ћелије понекад изгубе ту способност да реагују на сигнале који им говоре да одумиру. **Трећа**_Δ је када се ћелије дијеле у огромном броју – оне би могле да одумиру када требају, али се дијеле превише и то изазива рак./

Примјер (5), интервју између новинара и љекара, садржи номиналну елипсу цијеле секвенце премодификатор + управни члан + постмодификатор у љекаровом одговору (*particular areas of cellular decay*/ *одређене области ћелијског распадања*).

У примјеру (5) елидирани материјал врло једноставно може бити реконструисан из самог питања које новинар поставља. Као што смо већ показали у примјерима (3) и (4), елидиране структуре примјера (5) такође упошља-

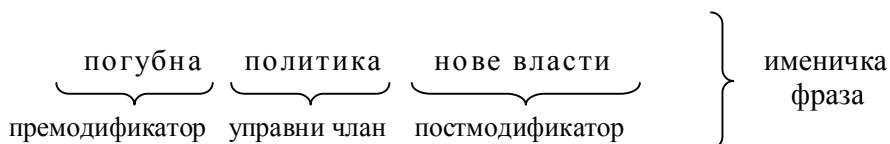
⁸ Кристал, 1985: 381 „Управни члан (енг. head): термин који се употребљава у граматичкој дескрипцији неких типова синтагме за централни елемент дисрибутивно еквивалентан синтагми као целини. На основу управног члана такође се одређује сваки однос слагања или управљања у другим деловима синтагме или реченице“.

вају нешто шири контекст као извор из кога црпимо пуни облик реченице. Тај контекст јесте постављено питање. Овдје можемо примити да елидирана структура има нумерале за управне чланове фразе након операције брисања, на које се једноставним додавањем може надомјестити елидирана компонента.

У српском језику проналазимо идентичну номиналну елипсу. Примјер (6) садржи номиналну елипсу секвенце премодификатор + управни члан + постмодификатор именичке фразе. Сликвито смо приказали елементе фразе који су изостављени:

(6) Приједлог Буџета за 2014. годину представља само **наставак** _Δ сада већ јасно препознатљиве **погубне политике нове власти** које Требиње води у пропаст.

(Славков буџет и године које ће појести скакавци, 12. 12. 2013.)

Под условима елидирања управни члан може бити изостављен и тада његову функцију преузима неки други елемент модификације из фразе, најчешће премодификатор. Премодификатори могу бити детерминатори, бројеви, квантификатори, придјевни и друге именице. Постмодификатори су по форми углавном, мада не увијек, приједлошке фразе. Управо је то оно што чини номиналну елипсу у енглеском и српском језику.

(7) One of the **research papers** involved the retrospective study of 24 previous trials. In total 450,000 people were involved in the trials and the paper concluded that there was no beneficial effect on mortality from taking vitamins. **Another** _Δ examined 6,000 elderly men and found no improvement on cognitive decline after 12 years of taking supplements, while a **third** _Δ saw no advantage of supplements among 1,700 men and women with heart problems over an average study of five years.

(The Independent, 17 December 2013)

/Ледан од **истраживачких радова** укључио је ретроспективну студију од 24 претходна суђења. Укупно 450,000 људи учествовало у суђењима и у раду је закључено да није било корисног дејства узимања витамина на смањење смртности. **Други** _Δ се бавио испитивањем 6000 стараца и није наишао на побољшање когнитивног опадања послје 12 година узимања суплемената, док **трећи** _Δ није уочио никакву предност додатака исхрани међу 1700 мушкараца и жена са срчаним проблемима у просјечном проучавању од пет година./

Из примјера (7) видимо да елидирани материјал може бити надомјешћен из извора информација, а то је номинална група која претходи елипси. У из-

двојеном примјеру (7) у другој и трећој елидираној реченици примјера изостављена је именичка синтагма *research paper/истраживачки рад* коју лако можемо повратити из прве неелидиране реченице. *Another, third/други, трећи* из овог примјера су нумерали који иначе имају функције премодификатора у неелидираним структурама. Након брисања управног члана из именичке фразе ови нумерали потом бивају унапријеђени у функцију управног члана елидиране фразе. Исто примјећујемо и у српском језику:

(8) Бојим се да су пред нама далеко већа искушења и изазови, и да ће нам за опстанак бити потребне много јаче **институције** од **постојећих** _Δ, са неким новим, поштенијим, скромнијим и способнијим кадровима на челу. (*Додикови државни проблеми*, 30. 10. 2013.)

Након елидирања управног члана *институције*, његову улогу у елидираној фрази преузима премодификатор *постојећих*:

[Бојим се да су пред нама далеко већа искушења и изазови, и да ће нам за опстанак бити потребне много јаче институције од постојећих **институција**, са неким новим, поштенијим, скромнијим и способнијим кадровима на челу.]

Највећи број номиналих елипси јесу анафоричке елипсе, код њих интерпретација избрисаног материјала зависи од онога што се налази испред елидиране структуре у реченици:

(9) DOOLITTLE [sad but magnanimous] They played you off very cunning, Eliza, them two **sportsmen**. If it had been only one of them, you could have nailed him. But you see, there was **two** _Δ; and one of them chaperoned the **other** _Δ, as you might say. (...)

(*Pygmalion*, 116)

/ДУЛИТЛ (*тужно али великодушно*): Ове две **јуначине**, Елиза, надмудрили су те врло лукаво. Да је био само један, можда си могла да га упецаш. Али ето видиш, била су **двојица** _Δ; један је, могло би се рећи, играо улогу дружбенице оног **другог** _Δ. (...)/

(П, 89)

Такође, навели смо да постоје елидиране структуре код којих интерпретација избрисаног материјала зависи од онога што долази последије елипсе; њих називамо катафоричким елипсама:

(10) **Овај** _Δ, као и недавни **случај** када су непозната лица безобзирно пролила и уништила 14 000 литара вина угледном требињском винару Стеву Поповцу и многи други примјери показују колико је друштво морално посрнуло. (*Каква држава и државници, такав и народ*, 28. 11. 2012.)

По својој природи, елиптичне именичке фразе у енглеском и српском језику углавном су анафоричке и налазе се на финалној позицији. Неријетко елидиране именичке фразе могу се наћи и на средишњој позицији, гдје је елиди-

рани материјал најчешће управни члан фразе. Да ли је елипса анафоричка или катафоричка зависи, како смо рекли, од позиције елидираног материјала и његовог антецедента. Прецизније речено, елиптичне именичке фразе могу бити анафоричке или катафоричке, финалне или средишње, кад је ријеч о позицији у реченици, гдје елидирани могу бити само управни члан фразе или пак управни члан са премодификатором или постмодификатором, ако постоје. Унутар именичких фраза у којима се остварује елипса, односно гдје долази до брисања синтаксичког материјала, може се извршити класификација на основу дијела у фрази који је претрпио брисање. Према фреквентности први случај брисања јесте брисање управног члана у именичкој фрази. Након ових, према фреквентности јављања и према броју пронађених примјера слиједи елипса секвенце управни члан и премодификатор, елипса постмодификатора, па елипса секвенце управни члан и постмодификатор.

2.1. Елипса управног члана

Ове структуре спадају у најбројније међу номиналним елипсама. Код ових конструкција, гдје је елидиран управни члан, примијетили смо да након њиховог брисања функцију управног члана преузимају премодификатори именичке фразе.

Анализирајући издвојене примјере уочили смо да су ти премодификатори, према врсти ријечи, у највећем броју случајева основни или редни бројеви, а потом се издвајају и друге врсте ријечи. Стога, у зависности од врсте ријечи које функционишу као управни чланови фразе након брисања именице (у једнини или множини), направили смо малу потподјелу унутар елипсе управног члана. У елидираној структури у односу на неелидирану улогу управног члана фразе преузимају:

- а) основни бројеви;
- б) редни бројеви;
- в) квантификатори;
- г) облици генитива;
- д) облици компаратива или суперлатива (код поређења);
- ђ) остали (замјенице, придјиви).

а) Највећи број примјера елипсе управног члана након брисања има основни број за управни члан елидиране именичке фразе. Скоро сви основни бројеви заступљени су у оваквим примјерима, а не може се рећи да неки број предњачи у односу на други. Како у енглеском тако и у српском језику елипса се дешава на исти начин у књижевно-умјетничком и публицистичком регистру:

(11) For a **day** or **two** Δ I was undecided whether to respond to this call, or take no notice of it.

(The Trial for Murder)

/**Дан** или **два** Δ нисам био сигуран да ли да прихватим овај позив или да се не обазирем на њега./

(12) Eight years later, when New York Times journalist Charles Sopkin trawled Madison Avenue looking for the new **creatives**, only **one** _Δ didn't care about being quoted. (*The Guardian*, 17 July 2010)

/Осам година касније, када је новинар Њујорк тајмса Чарлс Сопкин лутао Медисон авенијом у потрази за новим извршним **директором**, само **један** _Δ није имао ништа против да буде цитиран./

(13) ALGERNON: Jack, you are at the **muffins** again! I wish you wouldn't. There are only **two** _Δ left. [*Takes them.*] I told you I was particularly fond of muffins. (*The Importance of being Earnest*, 52)

/АЛЦЕРНОН: Џек, опет си зграбио **крофне**! Волео бих да то не радиш. Остале су још само **две** _Δ (Узима их.) Рекао сам ти да посебно волим крофне./ (BE, 71)

(14) A bicycle boom is under way across the UK, with more and more people rediscovering the joy of two **wheels** rather than **four** _Δ. (*The Independent*, 1 August 2010)

/Велика потражња за бициклима је у току широм Велике Британије, са све више и више људи који поново откривају радости два **точка** уместо **четири** _Δ./

(15) According to social media statistics service Famecount.com, Gaga recorded 5,635,460 **followers** earlier today, while Spears had **5,646,028** _Δ. (*The Independent*, 20 August 2010)

/Према статистици друштвеног медијског сервиса *Famecount.com*, забиљежено је да Гага има 5 635 460 **фанова**, док је Спирс имала **5 646 028** _Δ./

(16) HIGGINS: [carried away] Yes: in six **months**--in **three** _Δ if she has a good ear and a quick tongue--I'll take her anywhere and pass her off as anything. (*Pygmalion*, 32)

/ХИГИНС (*понесен*): Да, у року од шест **месеци**...у року од **три** _Δ, ако буде имала добро ухо и хитар језик...начинићу од ње што год хоћете, и приказаћу је као што год хоћете. (...)/

(17) Фреквенцијски речник српског језика, који је давно написао наш познати надреалиста Ђорђе Костић, други је капитални подухват. Од шест **томова**, објављена су **три** _Δ. (*Политика*, 14. август 2010)

(18) Др Мацура је додала да је било укупно 70 **интервенција**, од чега **20** _Δ на јавном месту. (*Политика*, 29. август 2010)

б) Сљедећи примјери представљају елипсу управног члана код којих његову функцију у елидираној фрази након брисања преузимају редни бројеви.

Такође, ова скупина номиналних елипси подједнако се остварује у српском као у енглеском.

(19) Then yesterday morning engineers felt confident enough to begin shutting off the **valves**, the **first** _Δ at 10.30am, the **second** _Δ at 12.30pm and the **last** _Δ at the magical point of 2.25pm.

(*The Guardian*, 17 July 2010)

/Јуче ујутру инжењери су осјетили довољно самопоуздања да почну искључивати **вентиле**, **први** _Δ у 10.30, **други** _Δ у 12.30 и **последњи** _Δ у магичном тренутку у 14.25. /

(20) HIGGINS (...) The great secret, Eliza, is not having bad manners or good manners or any other particular sort of manners, but having the same manner for all human souls: in short, behaving as if you were in Heaven, where there are no third-class carriages, and one **soul** is as good as **another** _Δ.

(*Pygmalion*, 118)

/ХИГИНС: (...) Велика тајна, Елиза, не састоји се у томе што човек има лепо понашање или ружно понашање или ма какво нарочито понашање, него у томе што се понаша на исти начин према свакој људској души; укратко, понаша се као да је на небу, где нема вагона треће класе, и где је свака **душа** добра као и све **друге**./

(П, 91)

(21) Сматрам да је потребно охладити главе и покушати пронаћи начин да се смире узавреле страсти, јер у овом **сукобу**, као и у свим **осталим** _Δ, испаштају само грађани.

(*Помирење*, 10. 8. 2013.)

(22) Посебна „журка“ истовремено је одржана и у Белој кући, са око хиљаду званица. Тамо се иначе славио двоструки **рођендан**: **234.** _Δ државе и **12.** _Δ Малие, ћерке Обаминих.

(*Политика*, 11. јул 2010)

(23) Говорећи о садашњим односима са Путином, он је казао да су са једне **стране** остали непромењени, док су се са **друге** _Δ значајно променили.

(*Политика*, 04. август 2010)

в) У обе групу примјера сврстали смо оне код којих након брисања управни члан у именичкој фрази постаје квантификатор. Међу квантификаторима најчешће се срећу *much*, *many*/много, те *few*/неколико:

(24) Child protection experts say they are dumbfounded at the decision to appoint Mrs Mellor, who they believe has contributed to an environment of fear among **paediatricians**, leading **many** _Δ to turn their backs on child protection work.

(*The Independent*, 18 July 2010)

/Стручњаци за заштиту дјече кажу да су запањени одлуком да се именује гђа Мелор, за коју вјерују да је допринијела стварању атмосфере страха међу **педијатрима**, наводећи **многе** _Δ да окрену леђа раду на дјечијој заштити./

(25) She had had a good **laugh** over that – probably one of her **few** _Δ while reading the book.

(*The Guardian*, 14 August 2010)

/Добро се насмијала томе – вјероватно један **осмијех** од **неколико** _Δ док је читала књигу./

(26) Упркос томе, за једно од 23.200 места, колико је примљено у прошлој школској години, конкурисало је десет пута више **студената!** Међу њима је било и **неколико** _Δ из Србије.

(*Вечерње новости*, 17. јул 2010)

г) Сљедећа група обухвата примјере облика генитива као посесије код елипсе управног члана. Након брисања управног члана из фразе његову улогу преузима облик генитива:

(27) “I have never confused the spectre’s **ring** with the **man’s** _Δ,” he said.

(*The Signalman*,)

/„Никада нисам помијешао звоњаву утваре са звоњавом човјека“, рекао је./

(28) LIZA [taking a ring off] This **ring** isn’t the **jeweler’s** _Δ: it’s the one you bought me in Brighton.

(*Pygmalion*, 95)

/ЛИЗА (*скидајући прстен*): Овај прстен не припада јувелиру: ви сте ми га купили у Брајтону./

(II, 73)

(29) GWENDOLEN. (...) [*Moving to Cecily.*] Their **explanations** appear to be quite satisfactory, especially Mr. Worthing’s _Δ. (...)

(*The Importance of being Earnest*, 55)

/ГВЕНДОЛИН: (...) (*Прилази СЕСИЛИ*) Њихова објашњења ми изгледају сасвим задовољавајућа, нарочито објашњење господина Вортинга. (...)/

(BE, 73)

Примјери (27), (28) и (29) у српском преводу не показују сасвим јасну елиптичност израза. У енглеском језику то није случај. Након брисања управног члана именичке фразе у којој премодификатор има облик генитива елидирана фраза је сасвим очигледна:

[“I have never confused the spectre’s ring with the man’s **ring**”]

[This ring isn’t the jeweler’s **ring**]

[Their explanations appear to be quite satisfactory, especially Mr. Worthing’s **explanation**]

Иако је преводилац избјегао елипсу у сва три наведена случаја, из стилских разлога, први примјер као и Лизин и Гвендолинин одговор би се могли превести елиптично: *Никада нисам помијешао утварину звоњаву са човјековом // Овај прстен није јувелиров // Њихова објашњења ми изгледају сасвим задовољавајућа, нарочито Вортингово.* Сљедећи примјер то илуструје:

(30) The disease was first observed in the 1990s when it took a grip on the wild oak population of California, where the **climate** is similar to **Cornwall's** _Δ.
(*The Independent*, 16 June 2010)

/Болест је први пут уочена 1990-их када се проширила на популацију дивљег храста у Калифорнији, гдје је **клима** слична **корнволској** _Δ./

д) Облици компаратива или суперлатива (код поређења)

(31) The average age of **perpetrators** was 27, with **the youngest** _Δ 16 and **the oldest** _Δ 48.
(*The Independent*, 5 July 2010)

/Просечна старост **извршилаца** је 27 година, са **најмлађим** _Δ 16 година, а **најстаријим** _Δ 48 година./

(32) **Највећи** _Δ ако не и једини **кривац** за свеопшту пропаст, незнађе, хаос, апатију и анархију у којој се налазимо су отуђени, однародњени, корумпирани и недостојни партијаши које јавност вјероватно погрешно назива политичарима.

(*Партијаши-трговци, проклете Вам душе*, 14. 11. 2013.)

(33) Наше друштво се не мења, ниски **циљеви** никад неће да буду замењени **вишим** _Δ, овде није важно са ким си већ против кога си.
(*Политика*, 22. јун 2010.)

(34) Ајд ове новије **епизоде**, то сад мање-више, него оне **старије** _Δ, какве су тек оне биле! Па рецимо оне најстарије _Δ, кад је „Фарма“ почињала.
(*Вечерње новости*, 29. мај 2010)

ђ) Остали (замјенице, придјеви)

(35) JACK: I have lost both my parents.
LADY BRACKNELL: To lose one **parent**, Mr. Worthing, may be regarded as a misfortune; to lose **both** _Δ looks like carelessness.
(*The Importance of being Earnest*, 21)

/ЦЕК: Изгубио сам оба **родитеља**.

ЛЕДИ БРЕКНЕЛ: **Оба**...? То ми изгледа помало немарно./

(BE, 29)

(36) У Херцеговини имају два **стратешка предузећа**, Рудник и термоелектрана Гацко и Хидроелектране на Требишњици, и нажалост **оба** _Δ су прошлу

годину окончали са вишемилонским минусом.

(*Коме ће Жељка ставити главу на пањ*, 17. 3. 2013.)

(37) His obsession with **secretcy**, both in others and maintaining his **own** _Δ, lends him the air of a conspiracy theorist.

(*The Independent*, 18 July 2010)

/Његова опсједнутост **тајнама**, како код других тако и одржавање **своје** _Δ, даје му осјећање теоретичара завјере./

(38) At that very moment, the figure, with its throat in the dreadful condition referred to (this it had concealed before), stood at the speaker's elbow, motioning across and across its windpipe, now with the right **hand**, now with the **left** _Δ, vigorously suggesting to the speaker himself the impossibility of such a wound having been self-inflicted by either hand.

(*The Trial for Murder*)

/Баш у том тренутку, утвара, са вратом у језивом стању како је споменуто, стала је иза оног који је говорио, изводећи чин пресецања; прво десном **руком**, а затим **левом** _Δ, како би онај који говори схватио да је немогуће да човек било којом руком нанесе сам себи такву рану./

(39) LINDA [*trying to bring him out of it*]: Willy, dear, I got a new kind of American-type **cheese** today. It's whipped.

WILLY: Why do you get **American** _Δ when I like **Swiss** _Δ?

(*Death of a Salesman*, 12)

/ЛИНДА (*покушавајући да га отргне од тога*): Вили, драги, данас сам купила нову врсту америчког **сира**. Тученац.

ВИЛИ: Зашто купујеш **амерички** _Δ када ја волим **швајцарски** _Δ?

(СТП, 8)

(40) Локална **власт** угледала се на **републичку** _Δ, копира њене потезе са намјером да задовољи апетите својих ментора и активиста, а чепркајући и асфалтирајући по коју улицу у градским насељима покушава да створи привид како се тобоже нешто ради и гради.

(*Добро смо са кредитом прошли*, 28. 9. 2013.)

(41) Можда је Додик преко албанског подземља опрао на десетине и стотине милиона марака, али овакав и слични Вучуревићеви иступи, непоткрије-пљене и неаргументоване оптужбе код већине становништва врло често могу да створе потпуно супротан **ефекат** од **очекиваног** _Δ.

(*Ради ли Славко у Додиковом интересу*, 24. 10. 2013.)

2.3. Елипса секвенце премодификатор + управни члан

Код ових конструкција имамо брисање два члана унутар именичке фразе, премодификатора и управног члана. Кроз примјере можемо примијетити да

се образац брисања код секвенце премодификатор са управним чланом ни по чему не разликује од елипсе самог управног члана.

(42) He won 1,685 **first preference votes**, whereas his nearest rival, expected winner Jane Cahill, who came second, received **975** _Δ.

(*The Independent*, 22 November, 2013)

/Он је освојио 1685 **првих преференцијалних гласова**, док је његов најближи ривал, очекивани побједник Џејн Кејхил, која је била друга, добила **975** _Δ./

(43) „You have 200 **failing (secondary) schools**. Give me **20** _Δ by the end of the year and we will close them and open them up as University Technical Colleges.“

(*The Independent*, 16 June 2010)

/Имате 200 **пропалих (средњих) школа**. Дајте ми **20** _Δ до краја године, а ми ћемо их затворити и поново отворити као Техничке факултете./

Умјесто једног елемента именичке фразе у овим примјерима видимо да су изостављена два елемента: управни члан заједно са премодификатором. Елидираном фразом потом управља нови управни члан: основни број, редни број, или придјев.

(44) Part of the restructuring will see the group’s 48 **senior managers** cut to **36** _Δ before the end of the year by not replacing departures “and a small number of redundancies”.

(*The Independent*, 22 June 2010)

/Унутар реструктурирања 48 **виших руководиоца** групе биће срезани на **36** _Δ прије краја године не замјењујући одласке „и мали број вишкова запослених“./

(45) WILLY: (...) A man walking in for fifteen **thousand dollars** does not say “Gee”!

BIFF: **Ten** _Δ, I think, would be top though.

(*Death of a Salesman*, 51)

/ВИЛИ: (...) Човјек који долази по петнаест **тисућа долара** не говори „хја“.

БИФ: Мислим, додуше, да би **десет** _Δ било довољно./

(СТП, 38)

И у српском језику имамо еквиваленте овим елипсама. У примјерима (46) и (47) који слиједе видимо елипсу премодификатора са управним чланом.

(46) У то време почела је мода постављања такозваних „**културних**“ **аташеја** по посланствима. Ако ме сећање не вара, ја сам био, код нас, **први** _Δ.

(*Вечерње новости*, 17. јул 2010)

(47) „ИМЛЕК“ својим добављачима не може да понуди ни за динар већу **откупну цену** од **садашње** _Δ, јер ни у окружењу нису веће, а додатно поскупљење не би могли да поднесу ни потрошачи, одговор је ове компаније на захтеве роизвођача. (*Вечерње новости*, 18. август 2010)

2.4. Елипса постмодификатора

Морамо напоменути да је код ове подврсте елипси, за разлику од осталих, било нешто теже распознати избрисани материјал унутар елиптичне именичке фразе. Стога је број пронађених примјера код ових конструкција доста мањи. Такође, њихова употреба није пронађена у корпусу српског језика, као што је и веома упитна њихова преводивост са енглеског на српски језик, барем не у оном облику како се користи у енглеском језику.

(48) One **of the victims** was a taxi driver in Whitehaven **another** _Δ was farmer in Gosforth.

(*The Guardian*, 2 June 2010)

/?Једна **од жртава** је био таксиста у Вајтхејвену **друга** _Δ *од жртава* је био фармер у Госфорту./

Наредни издвојени примјер (49) илуструје елиптичност у српском језику једнако као у енглеском:

(49) HIGGINS. (...) If you're going to be a lady, you'll have to give up feeling neglected if the men you know don't spend half **their time** snivelling over you and the other **half** _Δ giving you black eyes. (...)

(*Pygmalion*, 124)

/ХИГИНС: (...) Ако хоћете да будете дама, морате да бришете осећање да сте занемарени ако људи које познајете не проводе једну половину **свог времена** цмиздрећи над вама, а у другој **половини** _Δ деле вам ударце од којих остају модрице. (...)/

(II, 95)

Међутим, примјер (50) показује одређен степен несемантичности у преводима на српски језик, што нас поново наводи на исти закључак. Елипса постмодификатора унутар именичке фразе у енглеском језику остварује се без синтаксичких или семантичких ограничења, што не можемо рећи за српски језик.

(50) In 1914, all 22 **of the male staff** signed up with the Duke of Cornwall's Light Infantry and went off to a war from which only six _Δ returned.

(*The Independent*, 16 June 2010)

/?1914. године сва 22 **члана мушког особља** потписали су са војводом од Корнвола одлазак у лаку пјешадијску бригаду и отишли су у рат из кога се само шест вратило./

2.5. Елипса секвенце управни члан + постмодификатор

По обрасцу јављања ове елиптичне конструкције не разликују се умногоне од елипсе секвенце управни члан + премодификатор. Оно по чему се ове елидирани реченице истичу у односу на остале јесте сам постмодификатор. У енглеском језику он је увијек по својој функцији или редукована релативна клауза, као што видимо у примјерима (51) и (52), или приједложка фраза, примјери (53) и (54). Наравно, када је ријеч о улози управног члана елидирани фразе она углавном припада основним бројевима.

(51) The ONS estimates that the number of **people going to live overseas** fell from a peak of 427,000_Δ in 2008 to 371,000_Δ in 2009.

(The Guardian, 26 August 2010)

/ОНС процјењује да је број **људи који одлазе да живе у иностранство** пао са 427 000_Δ у 2008. години на 371 000_Δ у 2009. години./

(52) The annual statistics also show a further fall in the number of **asylum seekers coming to Britain** – down from 25,930_Δ in 2008 to 24,485_Δ.
(The Guardian, 26 August 2010)

/Годишње статистике такође показују даљи пад броја **азиланата који долазе у Британију** – са 25 930 у 2008. години на 24 485. /

(53) But in this representative sample of 72 **trials with negative results**, only **nine**_Δ gave these figures properly in the abstract.

(The Guardian, 24 July 2010)

/Али у овом репрезентативном броју од 72 **суђења са негативним исходом**, само **девет** је тачно навело ове податке у апстракт./

(54) But young people are cycling less, because of road safety fears, the report showed: the number of **trips by a typical teenager** has plummeted from 70_Δ a year in the early Nineties to 28_Δ.

(The Independent, 1 August 2010)

/Али млади људи данас мање возе бицикло, због страха за безбједност на путу, показао је извјештај: број **вожњи које направи просјечан тинејџер** је опао са 70_Δ годишње у раним деведесетим на 28_Δ. /

У примјерима из српског језика примијетили смо да постмодификатори, осим што су по форми приједложке фразе (55) и (56), могу бити и именице, примјери (57) и (58).

(55) Пре 20 година сам покушао да нађем неки **текст о Ромима** у Београду и нашао сам један_Δ, на две странице у неком предатном листу и то је било све.

(Политика, 21. јун 2010)

(56) Он је најавио да ће до краја године број **услуга у електронском облику** бити повећан на око 500_Δ.

(Вечерње новости, 11. јун 2010)

(57) У Белу кућу је са новинарском бележницом ушла још 1960. године, када је тамо још био 34. **председник Америке** Двајт Ајзенхауер. Дочекала је и испратила све **потоње** _Δ, пропитујући и садашњег _Δ који, кад је она започела своју каријеру, није био ни рођен.

(*Политика*, 8. јун 2010)

(58) Бели Нил доноси 28 одсто **воде Великог Нила**, Плави Нил приноси преко **58 одсто** _Δ

(*Политика*, 14. јун 2010)

2.6. Катафоричке номиналне елипсе

Премда нешто неуобичајеног облика, катафоричке номиналне елипсе нису рјеђе у употреби од анафоричких. Број пронађених примјера је доста велики, било да се ради о публицистичком или књижевно-умјетничком регистру, енглеском или српском језику:

(59) Anthropologists learnt from the degree and positioning of wear and tear in Oetzi's joints that some Neolithic people, contrary to previous theories, spent **most** _Δ if not all **their lives** high in the mountains.

(*The Independent*, 2 August 2010)

/Према степену и позицији истрошености зглобова код леденог човјека *Oetzi*, антрополози су открили да су неки неолитски људи, супротно ранијим теоријама, провели највећи **дио** _Δ ако не и цијеле **своје животе** високо у планинама./

(60) Умјесто планирана **4**, ремонт је трајао **9 мјесеци**, што је довео до огромног смањења електричне енергије.

(*Коме ће Жељка ставити главу на пањ*, 17. 3. 2013.)

Нарочита особеност овог типа елиптичних конструкција огледа се у позицији неелидиране компоненте именичке фразе, која долази након елидиране. Очекивано у језику јесте да првобитно имате вишак језичких елемената којима потом економишете, редукујете их, испуштате као редундантне и небитне за преношење информације. Неочекивано у елипсама уопште јесте да прво имате језичку празнину, коју једино можете испунити и разумјети анализирајући текст који долази послје ње, а заправо је то оно што чини катафоричке номиналне елипсе:

(61) Након распада коалиције веома је упитно до када ће Вучуревић имати потребну **већину** _Δ у градској скупштини јер ће сада тешко моћи да испуни све додатне уцјене и захтјеве „пресудних“ **одборника**.

(*Ради ли Славко у Додиковом интересу*, 24. 10. 2013.)

(62) Што би јели семберски **главати** Δ кад имамо наш зелени **купус** раштику, расправљало се на последњој сједници Савеза херцеговачких општина, па је логично да домаћи купус раштан са кршем из кога је изникао заузме централну позицију на грбу Источне Херцеговине.

(Референдум за грб са зеленим или бијелим купусом, 16. 9. 2013.)

Ова необична елипса садржи овакав облик економисања и поигравања језичким средствима како би, макар и на веома кратко вријеме, одржала читаоце у неизвјесности.

(63) Мали град извојевао је **велику** Δ , по многима и највећу **војничку побједу** у Отаџбинском рату, што довољно говори о горштачком менталитету и карактеру људи на овом подручју, али то свакако нису једини показатељи специфичног менталитета и поштења српских Спартанаца.

(Невесињци, 8. 11. 2013.)

Образац брисања код катафоричких номиналних елипси апсолутно је идентичан анафоричким, те их нисмо појединачно издвојили будући да смо њихове структуре већ описали код анафоричких елипси.

(64) None of the other bidders can equal England's existing infrastructure – only **four** Δ of the 17 **stadiums** will be built from scratch.

(The Independent, 21 August 2010)

/Ниједан од осталих понуђача није дорастао постојећој инфраструктури Енглеске – само **четири** Δ од 17 **стадиона** ће бити изграђена од нуле. /

(65) **Six** Δ or seven **months** passed, and I had recovered from the surprise and shock, when one morning, as the day was breaking, I, standing at the door, looked towards the red light, and saw the spectre again.

(The Signalman)

/Прошло је **шест** Δ или седам **мјесеци** и ја сам се таман опоравио од шока, када сам рано једног јутра, док је дан свитао, погледао према црвеном свјетлу и поново видио утвару./

(66) LINDA: But you're doing wonderful, dear. You're making **seventy** Δ to a hundred **dollars a week**.

(Death of a Salesman, 28)

/ЛИНДА: Али теби иде изврсно, драги. Ти зарађујеш **седамседест** Δ до сто **долара седмично**./

(СТП, 21)

(67) Искрено се надам да ће **Глигоријева** Δ , али и очекивана скорија **намигивања** других професионалних прелетача, остати узалудна, и да ће сви они пред лицем правде у најбољем случају постати свјedoци сарадници! (Лицемјерје или савјест праведног покајника, 9. 10. 2013.)

(68) Сви функционишу на сличним принципима, имају сличне менторе и финансијере, до гласова долазе сулудим обећањима, куповином, уцјенама, добијену власт и функције дијеле подобним и често нестручним партијским друговима, а ако неко не задовољи своје потребе у **једној**_Δ, прелази у **другу**_Δ, **трећу**_Δ или пету **партију** док не засити гладне очи, уста и своје болесне амбиције.

(Ништа се не чује у игри глувих телефона, 6. 11. 2013.)

(69) Од намјештеног тендера и скандалозног увођења градског превоза сви послови са градом су намјештени, а умјесто **једних**_Δ ангажоване су друге **дворске фирме**.

(Ради ли Славко у Додиковом интересу, 24. 10. 2013.)

(70) Можда је Додик преко албанског подземља опрао на десетине и стотине милиона марака, али **овакав**_Δ и слични **Вучуревићеви иступи**, непоткријепљене и неаргументоване оптужбе код већине становништва врло често могу да створе потпуно супротан ефекат од очекиваног.

(Ради ли Славко у Додиковом интересу, 24. 10. 2013.)

(71) **1 380 000**_Δ прерасло у **2 000 000**_Δ како би се завршила аутобуска станица, па је **2 000 000**_Δ скочило на **2 500 000**_Δ, па на **3 100 000**_Δ, да би се ноћ уочи израде коначног приједлога дошло до **3 480 000 марака**.

(Добро смо са кредитом прошли, 28. 9. 2013.)

3. Закључак о номиналној елипси

Учесталост јављања номиналних елипси у енглеском и српском језику је, можемо слободно рећи, велика. Предност се увијек даје елидираној у односу на неелидирану структуру када год је то могуће. Операција брисања идентичне структуре подједнако је заступљена у енглеском и српском језику у условима синтаксичког идентитета. Ријетки су примјери који радије бирају понављање идентичне структуре у оба реченична конституента од брисања. Такви примјери су стилски маркирани и имају емфатичку улогу, а примијетили смо да се подједнако често јављају у књижевно-умјетничком и публицистичком регистру. У публицистичком регистру везују се за оне реченице којима се наглашава нека вијест везана за цијене, трошкове, потом за најаве и датуме одржавања неких догађаја или важне ударне вијести. У књижевно-умјетничком регистру неелидиране именичке фразе користе се у сврху наглашавања осјећања изненађења, чуђења, реплика или понављања мисли. Међутим, њихово јављање у корпусу је заиста незнатно у односу на елидиране именичке фразе за које можемо рећи да су постале стилски прихватљиве и нужне у оба језика.

Од свих номиналних елипси, које смо што прегледније покушали представити у претходним поглављима, најучесталије у енглеском и српском јези-

ку су елипсе управног члана. Њихов број процентуално премашује све остале подкласе номиналне елипсе, ако, наравно, изуземо катафоричке номиналне елипсе. Овај податак говори да се, уколико долази до елипсе у именичкој фрази, увијек дешава изостављање цијеле фразе прије него неких њених дијелова. Катафоричке номиналне елипсе подразумијевају све обрасце као и анафоричке, с тим да је фреквентност њиховог јављања, ипак нешто мањи када узмемо све ово у обзир. Када је ријеч о номиналној елипси секвенце премодификатор + управни члан број пронађених примјера у корпусу је нешто мањи од елипсе управног члана што показује да су оне, према фреквентности јављања, на другом мјесту, иза елипси управног члана.

Синтаксички образац номиналних елипси поклапа се у потпуности са овом скупином елипси у српском језику. Сви примјери су углавном, не узимајући у обзир ситне језичке нијансе, преводиви и подразумијевају елипсу на истом мјесту у српском као у енглеском. Једини изузетак јесте елипса постмодификатора у српском језику код које се изостављање не остварује као у енглеском. Овакви примјери нису подударни у два језика и српски језик не препознаје овакве конструкције као елиптичне.

На крају, могло би се слободно закључити да елипса није периферан лингвистички феномен, већ представља један од језичких механизма који сада своје мјесто проналази међу језичким универзалијама. Могло би се рећи и да је елипса прије правило него изузетак, нарочито ако желимо да говоримо, производимо и анализирамо природни језик. Било би немогуће да, умјесто издвојеног примјера (72):

(72) Расходи за бруто плате повећани су са 437 000 на 521 000 КМ (19,11%), расходи за струју и телефон повећани су са 16 000 на 23 700 (46)%, расходи за стручне услуге са 4 300 на 13 000 (297%), непоменути (дакле ситни) расходи са 8 500 на 27 000 КМ (317%), а расходи за путовања и смјештај повећани су са 23 000 на 46 000 марака.

(Развојни ребаланс на годишњицу ослобођења, 22. 10. 2013.)

ми говоримо овако:

(73) Расходи за бруто плате повећани су са 437 000 конвертибилних марака на 521 000 конвертибилних марака (19,11%), расходи за струју и телефон повећани су са 16 000 конвертибилних марака на 23 700 конвертибилних марака (46%), расходи за стручне услуге са 4 300 конвертибилних марака на 13 000 конвертибилних марака (297%), непоменути (дакле ситни) расходи са 8 500 конвертибилних марака на 27 000 конвертибилних марака (317%), а расходи за путовања и смјештај повећани су са 23 000 конвертибилних марака на 46 000 конвертибилних марака.

Литература

- Aelbrecht, L. (2010). *The Syntactic Licensing of Ellipsis*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.
- Белић, А. (2000) О сложеним реченицама и сродним појавама, у: *Изабрана дела Александра Белића*, књ. 13. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Blaganje, D. and Konte, I. (1979). *Modern English Grammar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Brandon, E. P.(1987). *Ellipsis: History and Prospects*, Informal Logic, vol. VIII.2, Spring, pp.93-103. Доступно на: <<http://www.google.ba/#sclient=psyab&hl=bs&source=hp&q=Brandon%2C+E.P.%281987%29+Ellipsis:+History+and+Prospects%2C+&bav=cf.osb&fp=9d5bb562c1f69e1f&biw=1012&bih=613>> [04.07.2008.]
- Chao, W. (1988). *On Ellipsis*. Garland Publishing, Inc., New York & London.
- Chung, D. (2003). *WH-Ellipsis and the Theory of Ellipsis*, Studies in Generative Grammar, Vol. 13, No. 3, 405–427. Доступно на: <http://mercury.hau.ac.kr/kggc/publications/sigg/SIGG13/SIGG13302_DChung.pdf> [08.07.2009.]
- Dalrymple, M., Shieber, S. M. and Pereira, F. C. N. (1991). *Ellipsis and Higher-Order Unification*, Linguistics and Philosophy 14(4), 399–452. Доступно на: <<http://www.eecs.harvard.edu/~shieber/Biblio/Papers/cmp-1g9503008.pdf>> [09.07.2009.]
- Hankamer, J. (1972). *Constraints on Deletion in Syntax*. PhD thesis, Yale University.
- Hardt, D. (1993). *Verb Phrase Ellipsis: Form, Meaning, and Processing* (Ph. D. Dissertation), University of Pennsylvania, Philadelphia. Доступно на: <<http://www.google.ba/#hl=sr&biw=1280&bih=861&q=Hardt%2C+1993+Hardt%2C+D.%2C+1993.+Verb+phrase+ellipsis%3A+Form%2C+meaning+and+processing>> [02.10.2010.]
- Кристал, Д. (1985). *Енциклопедијски речник модерне лингвистике*. Београд: Полит.
- Maretić, T. (1963). *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- May, R. C. (1999). *Ellipsis*, In: *The MIT Encyclopedia of the Cognitive Science*, Cambridge, Mass. & London, MIT Press. Доступно на: <<http://kleene.ss.uci.edu/~rmay/Ellipsis.pdf>> [05.07.2008.]
- Merchant, J. (2009). *Ellipsis*, Article for Handbook of Contemporary Syntax, 2nd edition, Artemis Alexiadou, Tibor Kiss, and Miriam Butt, eds. Walter de Gruyter, Berlin. Доступно на: <<http://home.uchicago.edu/~merchant/pubs/merchant.ellipsis.pdf>> [08.07.2009.]
- Пипер, П., Антонић, И., Ружић, В., Танасић, С., Поповић, Ј., Тошовић, Б. (2005). *Синтакса савременог српског језика: проста реченица*, у редакцији Милке Ивић, Институт за српски језик САНУ, Београд.
- Sag, I. A. (1976). *Deletion and Logical Form*, PhD thesis, Massachusetts Institute of Technology. Доступно на: <<http://dspace.mit.edu/handle/1721.1/16401>> [18.07.2010.]

- Станојчић, Ж. (1960). Једна врста непотпуних реченица код савремених писаца, *Наш језик*, књ. X, св. 1 – 2, Српска академија наука, Институт за српскохрватски језик, Београд.
- Wasow, T. (1972). *Anaphoric Relations in English*, PhD thesis, Massachusetts Institute of Technology. Доступно на: <<http://dspace.mit.edu/handle/1721.1/12986>> [02.10.2010.]

Извори

- Dickens, C., *The Signalman* - <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/BranLine.shtml>
- The Trial for Murder*, - <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/TriaMurd.shtml>
- Miller, A. (1949). *Death of a Salesman*, Penguin Books, London. / *Смрт трговачког путника* (превео Иво Јуриша), Издавачко предузеће „Рад“, Београд, 1969.
- Shaw, G. B. (1912). *Pygmalion*, Simon & Schuster, Reprint edition, Inc., New York, / *Пигмалион* (превео Боривоје Недић), Издавачко предузеће „Рад“, Београд, 1964.
- Wilde, O. (1895). *The Importance of Being Earnest*, Penguin Books, London. / *Важно је бити Ернест* (превео Владимир Петровић), „Теаграф“, Београд, 2001.
- The Independent* – <http://www.independent.co.uk/>
- The Observer & The Guardian* – <http://observer.theguardian.com/>
- Политика* – <http://www.politika.rs/>
- Вечерње Новости* – <http://www.novosti.rs/>
- Vukanović, N. (2013). *Slavkov budžet i godine koje će pojesti skakavci*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/947> [17. 12. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Partijaši-trgovci, proklete Vam duše*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/918> [27. 11. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Nevesinjci*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/908> [27. 11. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Ništa se ne čuje u igri gluvih telefona*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/905> [27. 11. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Dodikovi državni problemi*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/900> [27. 11. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Radi li Slavko u dodikovim interesu*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/891> [27. 11. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Razvojni rebalans na godišnjicu oslobođenja*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/886> [27. 11. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Licemjerje ili savjest pravednog pokajnika*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/872> [10. 12. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Dobro smo sa kreditom prošli*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/857> [10. 12. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Referendum za grb sa zelenim ili bijelim kupusom*, Dostupno на: <http://nebojsavukanovic.info/node/834> [10. 12. 2013].

- Vukanović, N. (2013). *Pomirenje*, Dostupno na: <http://nebojsavukanovic.info/node/794> [10. 12. 2013].
- Vukanović, N. (2013). *Kome će Željka staviti glavu na panj*, Dostupno na: <http://nebojsavukanovic.info/node/584> [30. 12. 2013].
- Vukanović, N. (2012). *Kakva država i državnici, takav i narod*, Dostupno na: <http://nebojsavukanovic.info/node/422> [10. 12. 2013].

Vera M. Vujević

NOMINAL ELLIPSIS IN ENGLISH AND SERBIAN

Summary: The paper presents a contrastive analysis of nominal ellipsis in English and Serbian in a newspaper and literary register. The goal is to compare and describe the nature of omitting those elements of noun phrases that can be recovered from neighboring parts of the text. The structure of noun phrases, both in English and Serbian contains a head and an optional modification: the elements that can be found in front of the head in the phrase (premodifiers) or after the head (postmodifiers). This form of deletion is analysed on the corpus from literary works and contemporary newspaper articles that reflect the language of modern communication and economy in language. Special attention is paid to the ellipsis of the head inside the noun phrases, as the most frequent form of omission in this type of ellipsis.